

ANDRZEJ DZIADZIO

 <https://orcid.org/0000-0002-8448-2734>

Uniwersytet Jagielloński

Początki działalności Generalnego Delegata Rządu dla Galicji (1919—1921)

1. Wprowadzenie

Tworzenie się aparatu władzy w pierwszych miesiącach odrodzonej w 1918 r. Drugiej Rzeczypospolitej zostało przedstawione przez polską historiografię w szerokim, wieloaspektowym i pełnym właściwie zakresie. Przedmiotem naukowego opisu stały się prawie wszystkie struktury polityczne, ustrojowe i administracyjne odradzającego się państwa. Licznych rozpraw i monografii doczekały się najważniejsze instytucje władzy administracyjno-rządowej z początków polskiej państwowości. Dobrze przedstawia się historia działalności pierwszych rządów Drugiej Rzeczypospolitej¹. Wydaje się więc *prima facie*, że niewiele nowego można już wnieść do wiedzy o administracji publicznej po odzyskaniu niepodległości.

Jednak na tle bogatej bibliografii poświęconej okresowi budowy administracyjnych zrębów niepodległego państwa znacznie słabiej prezentuje się znajo-

¹ Zob. np. A. Gulczyński: *Ministerstwo byłej Dzielnicy Pruskiej (1919—1922)*. Poznań 1995; Z.J. Winnicki: *Rada Regencyjna Królestwa Polskiego i jej organy (1917—1918)*. Wrocław 2017; J. Goclon: *Rząd Jędrzeja Moraczewskiego 17 XI 1918—16 I 1919 r. (struktura, funkcjonowanie, dekrety)*. „Przegląd Nauk Historycznych” 2009, R. 8, nr 2, s. 100 i nast.; Idem: *Próby reform i dokonania gabinetu Ignacego Paderewskiego w świetle protokołów posiedzeń Rady Ministrów (16 stycznia—9 grudnia 1919 r.). Część pierwsza*. „Słupskie Studia Historyczne” 2013, nr 19, s. 144.

mość działalności Generalnego Delegata Rządu dla Galicji, która nie była dotąd przedmiotem osobnego naukowego opracowania. Mimo że przejmowanie władzy na ziemiach dawnego zaboru austriackiego przez polską administrację wszechstronnie wyjaśniły dawne i najnowsze badania historyczne², urząd i działalność Generalnego Delegata Rządu w całościowym obrazie integracji Królestwa Galicji i Lodomerii z Wielkim Księstwem Krakowskim z państwem polskim pozostały niejako na dalszym planie.

Przyczyny tego stanu rzeczy należy upatrywać w tym, że Galicja po ogłoszeniu niepodległości pozostawała przez pewien czas w stanie administracyjnego chaosu. Działały bowiem nadal na jej terenie polskie struktury autonomiczne i samorządowe z czasów austriackiego porządku prawnego, ale obok — równoległe i niejako w opozycji do nich — powstawały oddolne, nowe i niezależne ośrodki władzy polityczno-administracyjnej, tj.: Polska Komisja Likwidacyjna w Krakowie, Tymczasowy Komitet Rządzący we Lwowie i Rada Narodowa Śląska Cieszyńskiego. Od strony prawnoustrojowej na ziemiach dawnej Galicji istniał więc w 1918 r. formalnie dwutorowy zarząd poaustriacką prowincją. Jednak realna władza przechodziła stopniowo i w coraz szerszym zakresie w ręce nowo utworzonych instytucji. Natomiast dawne struktury administracyjne pozostały niejako w zawieszeniu, o czym przypomniał nie tak dawno autor monografii o Wydziale Krajowym Sejmu Galicyjskiego³.

Nowe struktury władzy wkraczały więc często w kompetencje dawnych instytucji autonomiczno-samorządowych. Na prowizorium administracyjne na ziemiach dawnej Galicji nałożyły się nadto fluktuacje polityczne związane z kształtowaniem się ogólnopolskich centralnych agend rządowych, którym kres położyło powołanie w styczniu 1919 r. rządu Ignacego Jana Paderewskiego. Dopiero zatem ten rząd podjął działania, które miały uporządkować i ujednoczyć administrację w dawnej Galicji oraz realnie doprowadzić do jej powiązania z agendami rządowymi w Warszawie. W miejsce nowo powstałej polityczno-urzędniczej Komisji Rządzącej, jako kontynuatorki zniesionej Polskiej Komisji Likwidacyjnej, rząd I. Paderewskiego powołał urząd Generalnego Delegata Rządu dla Galicji, którego aparat wykonawczy oparty został na strukturach rządowych dawnej Galicji, tj. namiestnictwa i podległych mu starostów.

² Zob. B. Cybulski: *Rada Narodowa Śląska Cieszyńskiego (1918—1920)*. Opole 1980; M. Przeniosło: *Polska Komisja Likwidacyjna 1918—1919*. Kielce 2010; L. Mroczka: *Galicji rozstanie z Austrią. Zarys monograficzny*. W: „Prace Monograficzne Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie”. T. 117. Kraków 1990.

³ M. Małecki: *Wydział krajowy sejmów galicyjskich. Geneza, struktura i zakres kompetencji, następstwo prawne*. W: „Studia Galicyjskie”. T. 2. Kraków 2014, s. 347 i nast.

2. Okoliczności powstania urzędu Generalnego Delegata Rządu dla Galicji

Urząd Generalnego Delegata Rządu dla Galicji został powołany decyzją Rady Ministrów z dnia 7 marca 1919 r., po nieudanej próbie wprowadzenia na początku stycznia tego roku nowej struktury zarządzania Galicją w postaci Komisji Rządzącej. Miała ona przejąć funkcje Polskiej Komisji Likwidacyjnej działającej w Krakowie i Tymczasowego Komitetu Rządzącego we Lwowie. Rząd Jędrzeja Moraczewskiego opracował statut Komisji Rządzącej, który został przyjęty przez Naczelnika Państwa 10 stycznia 1919 r.⁴ Komisja składała się z 48 przedstawicieli partii politycznych i była tymczasowym organem rządu centralnego w Warszawie na obszarze dawnej Galicji. Poza załatwianiem bieżących spraw administracyjnych, Komisja Rządząca miała także uprawnienia ustawodawcze i kontrolne. Była bowiem upoważniona do wydawania na terenach podległych jej władzy tymczasowych rozporządzeń. Jednak zmiana istniejących ustaw państwowych lub krajowych mogła nastąpić tylko za aprobatą Naczelnika Państwa na podstawie wniosku odpowiedniego ministra. Natomiast Komisja nie miała uprawnienia do wydawania rozporządzeń sprzecznych z ustawami i rozporządzeniami ogłoszonymi przez rząd z mocą obowiązującą dla całego państwa. Na czele Komisji Rządzącej miał stać Komitet Wykonawczy kierowany przez Komisarza Generalnego i od 2 do 4 zastępców mianowanych przez Naczelnika Państwa na jej wniosek. Komisja miała za zadanie przygotowanie w porozumieniu z rządem „jak najszybszego zupełnego zespolenia byłego zaboru austriackiego z resztą ziem polskich”⁵. W miarę możliwości rząd centralny miał obejmować poszczególne działy administracji na ziemiach byłej Galicji, a wraz z tym przejściem Komisja Rządząca traciła kompetencje w odniesieniu do danego działu. Innymi słowy, Komisja Rządząca miała doprowadzić do przekazania wszystkich działów administracji publicznej poaustriackiej dzielnicy pod bezpośrednie zawiadywanie przez resortowe ministerstwa rządu centralnego.

Plany rządu J. Moraczewskiego i pierwsze czynności Komisji Rządzącej spotkały się z miażdżącą krytyką ze strony dawnych galicyjskich struktur władzy — Wydziału Krajowego i prezydium namiestnictwa. W piśmie do Rady Ministrów w Warszawie Wydział Krajowy negatywnie ocenił zniesienie na ziemiach zachodniej Galicji Rad Powiatowych bez konsultacji z Wydziałem, a także wprowadzenie w ich miejsce komisarzy rządowych z konsultacyjnymi radami przybocznymi. Wydział Krajowy był zdania, że powinien nadal

⁴ „Dziennik Praw” 1919, nr 7, poz. 106. Statut Komisji Rządzącej dla Galicji i Śląska Cieszyńskiego oraz Górnej Orawy i Spiszu.

⁵ Ibidem, art. 4 Statutu Komisji Rządzącej.

sprawować swe agendy do czasu wprowadzenia jednolitego ustroju władz administracyjnych, ponieważ posiadał do tego „wyszkolony i uzdolniony aparat urzędniczy”⁶. Wydział sprzeciwiał się przypadkowemu i doraźnemu przejmowaniu jego agend przez Komisję Rządzącą, powodowało to bowiem zamieszanie i dezorganizację. W przesłanym rządowi elaboracie Wydział przedstawiał przykłady nieprzemyślanych i nietrafnych działań referentów Komisji, jak chociażby żądanie oddania zarządu dróg krajowych w sytuacji, gdy całą infrastrukturą komunikacyjną, nie tylko drogową (także drogami powiatowymi), lecz również kolejową, zajmował się jeden departament Wydziału. Zdaniem Marszałka Wydziału Krajowego S. Niezabitowskiego, który sygnował pismo skierowane do rządu, takie postępowanie urzędników Komisji Rządzącej „rozrywało istniejący ustrój administracyjny” i było działaniem ze wszech miar niekorzystnym dla interesów kraju i ludności. Wydział Krajowy postulował więc do czasu wprowadzenia w całym państwie jednolitej administracji oparcie zarządu prowincji na ustroju administracyjnym przejętym po monarchicznej Austrii, z tą tylko modyfikacją, że w miejsce byłego namiestnika zostałyby ustanowiony rządowy komisarz krajowy z przydzieloną mu radą przyboczną złożoną z członków Komisji Rządzącej⁷. Rząd I. Paderewskiego skorzystał niejako z tej podpowiedzi, tworząc wkrótce urząd generalnego delegata wraz z radą przyboczną, jako instytucją o charakterze opiniodawczym.

W znacznie ostrzejszym tonie oceniało działania Komisji Rządzącej i jej plany organizacji administracji prezydium namiestnictwa. W sporządzonym memoriale z marca 1919 r. prezydium wyraziło jednoznacznie negatywne stanowisko w sprawie projektów wyodrębnienia fachowych działów administracji⁸. W przedłożonych propozycjach prezydium dostrzegło silną tendencję do wydzielenia z jednolitego układu administracji wewnętrznopolitycznej wszystkich specjalnych działów oraz przekształcenia ich w samoistne i niezależne urzędy fachowe. Dla wiceprezydenta namiestnictwa S. Grodzickiego działania Komisji Rządzącej zmierzały w sposób niebudzący wątpliwości do wyłączenia spod kompetencji zespolonej administracji powiatowej poszczególnych agend administracji publicznej, takich jak: sprawy sanitarne, weterynaryjne, drogowe, techniczne, szkolnictwa ludowego czy podatkowe. Z tych działów administracji miały powstać osobne urzędy centralne podporządkowane rządowi. Prezydium namiestnictwa stanowczo sprzeciwiło się takiemu kierunkowi przebudowy administracji w dawnej Galicji.

⁶ Centralne Państwowe Archiwum Historyczne Ukrainy we Lwowie (Centralnyj Derżawnyj Istorycznyj Archiw Ukrainy u Lwowi), fond 214, opis 1, sprawa 11 [dalej: CDIAUL 214/1/11]. Pismo Wydziału Krajowego do Rady Ministrów z dnia 28.02.1919 r. w sprawie oddania agend rządowi polskiemu.

⁷ Ibidem.

⁸ CDIAUL 214/1/4.

Prezydium namiestnictwa swój wyraźny krytycyzm wobec wizji ustroju administracyjnego Komisji Rządzącej kwitowało retorycznym pytaniem, czy taki ustrój, jakiego nie było w żadnym państwie europejskim, byłby pożądanym i celowym z punktu widzenia interesów publicznych i dobra państwa. Prezydium było zdecydowanie odmiennego zdania, twierdząc, że względy na dobro ogółu oraz doświadczenia administracyjne państw europejskich przemawiały raczej na korzyść przeciwnego systemu, polegającego na skupieniu wszelkich agend administracji rządowej w jednej ogólnej władzy administracyjnej powiatowej, zwanej w Austrii starostwem, w Prusach urzędem powiatowym (*Landesamt*), a w krajach romańskich podprefekturą. W swym memoriale prezydium namiestnictwa zawarło szczegółową argumentację na rzecz jednolitego ustroju władz administracyjnych, opartego na osiągnięciach nauki administracji i doświadczenia praktycznego⁹. Podsumowując swe stanowisko, prezydium namiestnictwa w przedłożonym piśmie konkludowało, że najważniejsze argumenty natury tak teoretycznej, jak i praktycznej, a także budżetowej („administracja winna być dobrą i taną”) przemawiały przeciw rozbiciu ogólnej administracji na poszczególne urzędy fachowe, biorąc za wzór dwa najdoskonalsze typy współczesnej administracji państwowej, tj. Prus i Francji. Prezydium dopuszczało tylko możliwość przeprowadzenia rozdziału między oddziałami podatkowymi a starostwem (niezespólna administracja skarbowa), gdyż ten rozdział byłby najmniej dotkliwy dla interesów ogółu. Ta krytyczna opinia prezydium namiestnictwa o metodzie zespolenia administracji danej Galicji z centralnymi rządowymi strukturami odbiła się echem w pierwszym raporcie Generalnego Delegata Rządu.

Krytyczna ocena działalności 48-osobowego gremium złożonego z przedstawicieli stronnictw politycznych, przedstawicieli doświadczonej, fachowej i zawodowej galicyjskiej grupy urzędniczej, a nadto obawa, że Statut Komisji Rządzącej nie zostanie zatwierdzony przez Sejm Ustawodawczy dały rządowi

⁹ Ibidem. Jednym z koronnych argumentów prezydium namiestnictwa na rzecz utrzymania jednolitego ustroju administracji publicznej w postaci ogólnej administracji zespolonej był jej stosunek do organów władzy samorządowej jako centrów publicznego życia lokalnego (gminnego, powiatowego, obwodowego). W swym memoriale prezydium wskazywało: „Ażeby taki samorząd mógł spełniać swe zadania i się rozwijać, musi on mieć łączność z działaniami administracji publicznej na danym obszarze terytorialnym (powiat, obwód). Warunek ten jest bardzo łatwy do osiągnięcia, gdy starostwo powiatowe z jednej strony skupia w swym urzędzie wszystkie działy administracyjne, zatem obok innych także sprawy sanitarne, weterynaryjne, drogowe, techniczne, szkolnictwa ludowego, podatkowe, z drugiej strony starosta jest równocześnie, jak w Prusiech, przewodniczącym wydziału i rady samorządowej powiatowej. O ile natomiast wszystkie wyznaczone wyżej agendy fachowe są przelane w odrębnych niezależnych urzędach, w jakiż sposób ciała samorządowe mogą ingerować na te urzędy, skoro starosta sam nie ma żadnego na nie ustawowego wpływu, rozbicie zaś samorządu na poszczególne niezależne działy jest nie do pomyślenia”.

I. Paderewskiego okazję do zmiany sposobu zarządzania Galicją¹⁰. W miejsce organu kolegialnego i obywatelskiego o szerokich uprawnieniach administracyjnych i prawodawczych zdecydowano się na oddanie władzy na ziemiach byłego zaboru austriackiego w ręce jednoosobowego organu. Generalnemu Delegatowi przydzielono Radę Przyboczną, o kompetencjach wyłącznie opiniodawczych, złożoną z 15 członków wyznaczonych przez stronnictwa reprezentowane w Sejmie przez posłów z Galicji¹¹. Rząd I. Paderewskiego, dążący do stabilizacji stosunków wewnętrznych, przychylił się więc ostatecznie do koncepcji oparcia ustroju administracyjnego Galicji na zawodowych kadrach i sprawdzonych strukturach urzędniczych z czasów austriackich. Rząd nie zrezygnował jednak z tendencji szybkiego przejmowania agend administracyjnych podległych Generalnemu Delegatowi przez resorty centralne państwa. Będzie jeszcze o tym mowa.

3. Zadania i osoba Generalnego Delegata Rządu dla Galicji

Generalny Delegat Rządu posiadał w zakresie administracji politycznej te same uprawnienia, jakie przysługiwały Namiestnikowi Galicji, oraz ogólne kierownictwo nieprzejętych dotąd przez rząd działów administracji¹². Dla tych działów właściwe ministerstwa miały ustanowić, w porozumieniu z Generalnym Delegatem, swoich delegatów, a mianowicie: Ministerstwa Rolnictwa, Ministerstwa Aprowizacji, Ministerstwa Robót Publicznych oraz Ministerstwa Sztuki i Kultury po jednym, a Ministerstwo Przemysłu i Handlu dwóch¹³. Ge-

¹⁰ J. Goclon: *Próby reform...*, s. 144. Rada Ministrów postanowiła o likwidacji Polskiej Komisji Likwidacyjnej i Komisji Rządzącej w związku z pogarszającym się stanem administracji w Galicji. O słabości administracji galicyjskiej w okresie rządów Polskiej Komisji Likwidacyjnej i Komisji Rządzącej wspomina delegat K. Gałęcki w pierwszym raporcie ze swej działalności, donosząc rządowi, że odwołał prawie wszystkich komisarzy powiatowych mianowanych przez nową władzę, głównie z powodu niedostatecznych kompetencji do sprawowania funkcji urzędniczej. Zob. CDIAUL 214/1/24.

¹¹ „Dziennik Rozporządzeń Generalnego Delegata Rządu dla Galicji” 1919, nr 49, cz. 9, wydany w Krakowie i rozesłany dnia 26 marca 1919 r. (Biblioteka Narodowa P.26.953 II egz. cz. 1—16, 1919 „Dziennik Rozporządzeń”). Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie administracji państwowej w Galicji.

¹² Na temat kompetencji i zadań Namiestnika Galicji zob. A. Dziadzio, M. Mataniak: *Namiestnictwo galicyjskie (1854—1914). Organizacja i zadania*. „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 2018, 11 (1), s. 147 i nast.

¹³ CDIAUL 214/1/24. Delegatem Ministerstwa Rolnictwa został prof. Franciszek Zachara, Ministerstwa Robót Publicznych inż. Henryk Dudek, Ministerstwa Sztuki i Kultury Władzi-

neralny Delegat miał przeprowadzić m.in. „złączenie agend poszczególnych władz samorządowych i państwowych według wskazówek Rządu”. Delegat zobowiązany był do przedkładania rządowi comiesięcznych sprawozdań ze swoich czynności. Delegat Rządu w sporządzonym na początku maja 1919 r. raporcie ustosunkował się m.in. do polityki rządu, ukierunkowanej na szybkie przejmowanie przez ministerstwa agend administracyjnych, wyrażając pogląd, że „zbyt pospieszne tempo stosowane w tej mierze jest dla sprawy samej bezwarunkowo szkodliwe, sprawi bowiem zbyt radykalny przewrót w stosunkach administracyjnych kraju i zrywa zbyt gwałtownie z dotychczasowym systemem, według którego miejscowe instytucje administracyjne koncentrowały w sobie wszystkie gałęzie administracji. Dotyczy to zwłaszcza najniższej jednostki administracyjnej, to znaczy władzy politycznej I instancji, która była równocześnie najniższym organem władzy dla wszystkich prawie gałęzi życia administracyjnego, jednoczyła bowiem w sobie, prócz politycznej administracji, także zarząd oświaty, służby zdrowia, budownictwa, skarbu, inspekcję leśną, weterynarię itd.”¹⁴ Stanowisko Generalnego Delegata było w zasadzie powieleniem argumentów prezydium namiestnictwa za utrzymaniem w Galicji powiatowej administracji ogólnej w dotychczasowym kształcie.

Generalnym Delegatem Rządu dla Galicji mianowany został dr Kazimierz Gałecki (1863—1941). Objął urządowanie w dniu 17 marca 1919 r. Początkowo siedzibą Delegata był Kraków, a następnie Lwów. Jak zaznaczono w rządowym akcie powołania, Generalnemu Delegatowi podlegały wszystkie władze rządowe krajowe i powiatowe, jak też dotychczasowe organa samorządu kra-

mierz Tetmajer, którzy podlegali Generalnemu Delegatowi. Natomiast nie podlegali bezpośrednio delegatowi kierownicy przejętych przez rząd agend administracji, tj. kierownik sekcji małopolskiej Ministerstwa Przemysłu i Handlu Chodkiewicz i szef sekcji małopolskiej Ministerstwa Aproprowizacji inż. Kucharski. Jednak rozporządzeniem Ministra Aproprowizacji z dnia 23.09.1919 r. zlikwidowano sekcję aproprowizacji, tworząc w jej miejsce Wydział Spraw Aproprowizacyjnych dla Małopolski, podlegający bezpośrednio Generalnemu Delegatowi.

¹⁴ CDIAUL 214/1/24. Raport Generalnego Delegata Rządu dla Galicji dla Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 4 maja 1919 r. Delegat w dalszej części raportu pisał: „Objawiające się obecnie tendencje różnych władz centralnych do samodzielnego ujęcia odnośnych działań na tych najniższych stopniach administracji bezpośrednio w swoje ręce spowoduje rozproszenie dotychczasowego stanu, a w następstwie tego co najmniej częściową dezorientację, zwłaszcza ludności wiejskiej, która dotąd była przyzwyczajoną do daleko idącej, rzeczowej i lokalnej koncentracji różnych rodzajów władz w starostwie. Ponadto powoduje ten stan nadmierne koszty, powstałe przez gwałtowny wzrost wydatków tak osobistych, jak i rzeczowych na utworzenie i utrzymanie całego szeregu jednostek administracyjnych prowincjonalnych w miejsce jednej, dotychczasowej. Zmiany, które w niektórych działach, jak np. w dziale służby zdrowia, skarbu, zdrowia, aproprowizacji, zostały już przeprowadzone, w innych zaś, jak w dziale rolnictwa względnie kultury krajowej, inspekcji leśnej, w dziale inspekcji pracy, w dziale robót publicznych i w wielu innych, już są w pełnym toku, mają prócz wskazanych wyżej niedomogów praktycznej natury i to do siebie, że nie znajdują analogii w żadnym z nowoczesnych — wzorowych — systemów administracji”.

jowego i powiatowego¹⁵. Przysługiwało mu prawo mianowania, przenoszenia, pensjonowania względnie usuwania urzędników i innych funkcjonariuszy według istniejących przepisów. K. Gałęcki korzystał z tego uprawnienia, usuwając nieudolnych urzędników, ponieważ jego troską w początkach działalności było wprowadzenie w administracji „ładu i czystości” z uwagi na — jak pisał w pierwszym raporcie do rządu — nagminne skargi na niedomagania administracji, tj. niekompetencję i niskie morale urzędników. Jednym z pierwszych organizacyjnych posunięć delegata było więc utworzenie na wniosek Rady Przybocznej 5-osobowej komisji do badania zażaleń ludności na działania podległej mu administracji¹⁶.

Powołanie dr. Kazimierza Gałęckiego na urząd Generalnego Delegata było niejako naturalnym posunięciem rządu w Warszawie. Jako minister do spraw Galicji w dwóch ostatnich rządach monarchii austriackiej stał się pierwszym przedstawicielem Polski w Republice Niemiecko-Austriackiej zarówno z ramienia rządu J. Moraczewskiego (wcześniej Rady Regencyjnej), jak i Polskiej Komisji Likwidacyjnej. Jego kandydaturę brano pod uwagę już przy planach obsady stanowiska Komisarza Generalnego Komisji Rządzącej. Kazimierz Gałęcki rodzinnie związany był z Galicją, gdzie ukończył prawo na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po studiach odbył praktykę sądową w Krakowie. Podjął następ-

¹⁵ „Dziennik Rozporządzeń Generalnego Delegata Rządu dla Galicji” 1919, nr 50, cz. 9, wydany w Krakowie i rozesłany dnia 26 marca 1919 r. (Biblioteka Narodowa P.26.953 II egz. cz. 1—16, 1919 „Dziennik Rozporządzeń”). Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie administracji państwowej w Galicji przekazywało delegatowi władzę na obszarze dawnego Królestwa Galicji i Lodomerii, ale już nie obejmowało swymi przepisami części terenów Spiszu i Orawy, które były przedmiotem sporu polsko-czechosłowackiego, co powodowało, że status prawnopaństwowy tego obszaru nie był uregulowany. Mimo to delegat rządu 5 sierpnia 1919 r. złożył na ręce Ministra Spraw Wewnętrznych projekt rozporządzenia w przedmiocie administracji państwowej w Galicji oraz górnej Orawie i Spiszu jako uzupełnienie rozporządzenia z dnia 7 marca 1919 r. Zob. CDIAUL 214/1/7. Niewątpliwie ta inicjatywa delegata łączyła się z wyściem naprzeciw oczekiwaniom Polaków, którzy liczyli na szybki powrót polskiej administracji na te tereny. O sytuacji na Spiszu i Orawie pod koniec lutego 1919 r. tak m.in. pisał komisarz Komisji Rządzącej w Nowym Targu: „Na wskutek rozkazu generała Focha wycofali Polacy swe wojska w terminie wyznaczonym, tj. 14 stycznia z zajętych części Spiszu i Orawy. W ślad za ustępującymi wojskami przybyli Czesi [...]. Fakt ten wywarł przynębiające wrażenie na wszystkie warstwy społeczeństwa polskiego, które się tymi kresami zajmowały. Społeczeństwo bowiem odczuło nie tylko krzywdę, jaką mu wyrządzono, a okoliczność, że ziemie te zagarnęli Czesi [...] potęgowało w nim ból i depresję. Nic też dziwnego, że odezwały się nieprzychylnie głosy pod adresem ówczesnego polskiego rządu [...]. Ludność polska w wielu miejscach nie chce od Czechów nic przyjmować (zwłaszcza na Orawie) i pragnie usilnie, by ją jak najrychlej połączono z Polską [...]. Te same życzenia wyraża ludność całego Spiszu, tak polska, jak słowacka, a nawet Niemcy i Węgrzy. Przy każdym niemal spotkaniu słyszy się stereotypowe pytanie: kiedy nareszcie przyjdą Polacy? Czy przyjdą?” Zob. CDIAUL 214/1/146. O tym okresie w dziejach Spiszu i Orawy zob. J. Ciągwa: *Dzieje i współczesność Jurgowa 1546—1996*. Kraków 1996, s. 46.

¹⁶ CDIAUL 214/1/24.

nie pracę w Prokuratorii Skarbu w Wiedniu. Później pracował jako urzędnik w Ministerstwie Skarbu w Wiedniu. Znał więc doskonale panujące w Galicji stosunki społeczne i gospodarcze. Dzięki przeprowadzonym w sierpniu i we wrześniu 1918 r. inspekcjom Galicji w roli ministra rządu austriackiego miał rozeznanie co do działań koniecznych w celu odbudowy kraju i organizacji administracji w nowych politycznych realiach¹⁷. Doskonale obeznany w trudnościach powojennej Galicji i posiadający umocowanie nowych ośrodków władzy na ziemiach polskich Kazimierz Gałęcki był więc wyjątkowo predestynowany do objęcia utworzonego przez rząd centralny urzędu Generalnego Delegata. Pełnił ten urząd aż do jego zniesienia z dniem 1 września 1921 r.¹⁸ Następnie został wojewodą krakowskim. Utracił to stanowisko pod koniec 1923 r., po starciach w Krakowie policji i wojska ze strajkującymi robotnikami.

4. Czynności urzędowe Generalnego Delegata w początkach działalności

Jednym ze źródeł poznania działalności Generalnego Delegata Rządu dla Galicji — obok protokołów posiedzeń Rady Przybocznej i zarządzeń kierowanych do podległych mu organów — są raporty delegata przesyłane do rządu w Warszawie. Pierwszy tego rodzaju raport z dnia 4 maja 1919 r. odzwierciedla zakres przekazanych delegatowi zadań i sposób ich wykonania po pierwszym miesiącu działalności. Urzędowe sprawozdanie delegata dokumentuje, z jednej strony, wypełnienie funkcji dawnego Namiestnika Galicji, polegającej na dbaniu o utrzymanie porządku i bezpieczeństwo, a z drugiej strony, wykonanie zadania, jakim było przygotowanie projektu ujednolicenia ustroju administracyjnego kraju. Jak dowodzi analiza przedłożonego rządowi sprawozdania, jednym z wyzwań, przed którym stanął delegat w początkach swej działalności, było przeciwdziałanie i zapobieganie wszczynanym cyklicznie przez miejscową ludność rozruchom antyżydowskim w zachodniej Galicji wiosną 1919 r., jak cho-

¹⁷ D. Szymczak: *Galiczyjska „ambasada” w Wiedniu. Dzieje ministerstwa dla Galicji 1871—1918*. Poznań 2013, s. 327.

¹⁸ Pismo z namiestnictwa podpisane przez Gałęckiego z dnia 26 sierpnia 1921 r., m.in. do wiceprezydenta namiestnictwa i kierowników starostw oraz dyrektorów policji we Lwowie i Krakowie, informujące, że „z dniem 1 września 1921 r. wchodzi w życie w Małopolsce nowa organizacja władz administracyjno-policyjnych II instancji i z tym dniem gaśnie władza Generalnego Delegata Rządu”, w którym delegat m.in. stwierdził: „Mogę podnieść, że organy podległej mi administracji [...] pozostały wierne zasadzie, że urzędnik państwowy ma panować dla ogółu i nie może, i nie powinien wysługiwać się jednostkom lub stronnictwom politycznym”. Archiwum Narodowe w Krakowie, zespół C.k. Namiestnictwo we Lwowie, sygn. 29/204/1.

ciażby wspomniane w raporcie „rozruchy antysemityczne powstałe [w powiecie strzyżowskim] z okazji świąt Wielkanocnych, na tle legendy o mordzie rytualnym”¹⁹. Z materiałów archiwalnych wynika, że reakcja delegata na doniesienie o wydarzeniach w Strzyżowie — jak i w przypadku innych antyżydowskich wystąpień²⁰ — była natychmiastowa i adekwatna do potencjalnych zagrożeń dla ładu i porządku publicznego.

W przesłanym staroście w Strzyżowie telegramie K. Gałęcki domagał się, aby wobec aktów przemocy skierowanych przeciwko Żydom „występować z całą energią”. W razie gdyby żandarmeria okazała się bezsilna lub też zachowała się biernie, starosta powinien zażądać udziału wojska w tłumieniu rozruchów. Jednocześnie na polecenie delegata starosta miał zabezpieczyć dostarczenie żywności ukrywającej się ludności żydowskiej²¹. Antyżydowskim

¹⁹ CDIAUL 214/1/196. Ze sprawozdania dowództwa żandarmerii w Strzyżowie do dowództwa żandarmerii przy Generalnym Okręgu w Krakowie z dnia 26.04.1919 r. wynikało, że doszło do rzekomego zamknięcia w piwnicy przez Horowitz Gołdę i Bergel Israela 13-letniej Marii Szafrąńskiej. Przeprowadzone przez żandarmerię dochodzenie, oprócz jednostronnych zeznań Marii Szafrąńskiej, nie dostarczyło żadnych dowodów (w domyśle — na usiłowanie dokonania mordu rytualnego). Dziewczyna wskazała jedynie dokładnie piwnicę, w której miała być przetrzymywana przez Horowitz Gołdę i — jak się wyraziła — „czarnego Żyda”. Żandarmeria podejrzewała, że rzekomy Żyd, który miał pomagać w przetrzymywaniu nieletniej chrześcijańskiej dziewczyny, mógł „działać umyślnie dla wywołania na tym tle rozruchów, i że mógł być w tym celu specjalnym wysłannikiem jakiejś grupy ludzi, której chodzi o zdyskredytowanie Polaków wobec Państw koalicyjnych”. Raport żandarmerii ze Strzyżowa stwierdzał, że „w całym powiecie ludność ogromnie jest wzburzona, dopatrując się w tym zajściu usiłowanego morderstwa rytualnego, szuka odwetu i grozi pogromami”.

²⁰ CDIAUL 214/1/196. Rozruchy wybuchały na terenie miasteczek podkarpackich także w maju 1919 r. (m.in.: Lutcza, Niebylec, Czudec, Frysztak). W piśmie z dnia 8.05.1919 r. powiatowe dowództwo żandarmerii w Strzyżowie informowało dowództwo okręgowe żandarmerii w Krakowie o przeprowadzonym śledztwie, które wykazało, że aresztowany Władysław Sikucki był głównym sprawcą pogromów i rozruchów w tym regionie, a także, że zredagował on pismo ulotne zwane „motylem”. „[...] pismo to przechodziło z chałupy do chałupy i według świadków miało mniej więcej taką treść: Żydów wolno bić i mordować, podpis Naczelnik Państwa Piłsudski i pieczętka z napisem »Komitet pogromu Żydów«”. Władze bezpieczeństwa z terenów objętych niepokojami donosiły delegatowi, że ludność w rejonie frysztackim odgrażała się, że „żandarmi nie ochronią Żydów, gdyż prędzej czy później żydzi muszą być pobici i muszą opuścić gminy”. Żandarmeria winiła sądy, które pod wpływem agitacji polityków ludowych, np. Stapińskiego, nie stosowały wobec chłopów właściwej represji karnej za udział w rozruchach.

²¹ Telegram z dnia 25.04.1919 r. Generalnego Delegata do starostwa w Strzyżowie w sprawie rozruchów antyżydowskich. CDIAUL 214/1/196. Kolejne rozruchy na tle antysemitycznym wybuchły na początku czerwca 1919 r. w Krakowie, których powodem było zachowanie dwóch żołnierzy armii Hallera. Wszczęli oni kłótnię z żydowską handlarzką w Sukiennicach o cenę zakupu chustek dla towarzyszących im dziewczyn. Ta pozornie błaha sprawa stała się przyczyną gwałtownych rozruchów, które nie zostały w porę stłumione z uwagi na — zdaniem władz wojskowych — nieudolne działania dyrekcji krakowskiej policji. Działania delegata w celu powstrzymania eskalacji nastrojów antyżydowskich w mieście utrudnił otwarty konflikt między

rozruchom sprzyjała destabilizacja powojennych stosunków w Galicji, trudności w aprowizacji i handlu prywatnym, o których znajdujemy także świadectwo w raporcie Generalnego Delegata do rządu w Warszawie. Napięcia społeczne kierowały się przeciwko Żydom, których oskarżano o paskarskie ceny, brak towarów i spekulację. Odżyły nadto resentymenty z dawnych czasów, gdyż na tych samych prawie terenach 21 lat wcześniej doszło do podobnych antyżydowskich wystąpień, podczas których np. we Frysztaku zastrzelono 12 uczestników napadów na Żydów, a pozostałych ukarano karami więzienia i aresztu²².

Delegat donosił także rządowi, że „importowane tu i ówdzie, zwłaszcza w centrach przemysłowych kraju, próby ruchu o bolszewickim charakterze [były] tamowane w zarodku i nie doprowadziły nigdzie do poważniejszych rozmiarów”. Z akt urzędowych wydanych przez delegata rzeczywiście wynika, że zaraz po objęciu urzędu nakazał dyrektorom policji w Krakowie i we Lwowie rozciągnąć „jak najściślejszy nadzór nad wszystkimi osobami trudniącymi się domokrażnym handlem lub zarobkowaniem wykonywanym w sposób wędrowny, jak kataryniarze, druciarze itp.” Obcokrajowców policja miała wydalać bezwarunkowo z granic państwa. Konieczność policyjnych środków delegat uzasadniał tym, że z zagranicy przedostawały się „całe falangi osób w celach prowadzenia niepożądanego agitacji lub też działań szpiegowskich”. W okólnikach polecał starostom inwigilowanie agitatorów publicznie propagujących „zasady przewrotowo-bolszewickie”, nawołujących „do gwałtów i rabunków przeciw klasom posiadającym” czy zapowiadających „współudział Żydów w rewolucji społecznej”²³.

W maju 1919 r. delegat w poufnym okólniku do kierowników starostw i dyrektorów policji we Lwowie i w Krakowie informował z kolei o rozpowszechnianiu broszur przez aktywistów komunistycznej partii robotniczej polskiej, w których usiłowano „zachęcić ludność i żołnierzy do wojny domowej przez wywołanie rewolucji społecznej” i pobudzano „do nienawiści, wzdąry przeciw formie rządów i administracji państwa oraz przeciw armii polskiej i władzom publicznym”. Delegat domagał się od podległych mu organów użycia

wojskiem a krakowską policją. CDIAUL 214/1/184. Jak wiadomo, antyżydowskie wystąpienia z tamtego okresu w takim stopniu szkodziły międzynarodowej reputacji niepodległego państwa, że premier Ignacy Paderewski zwrócił się do ówczesnego sekretarza stanu USA o powołanie komisji, która zbadałaby położenie ludności żydowskiej w Polsce. Komisja taka rzeczywiście została powołana. Od nazwiska jednego z jej członków jest nazywana „komisją Morgenthaua”. Latem 1919 r. odwiedziła ona wiele polskich miejscowości, w tym te, w których doszło do antyżydowskich rozruchów. Zob. Sprawozdanie z prac komisji Morgenthaua, w: Ł. Jastrząb: *Raporty o antysemitycznych wystąpieniach w Polsce po I wojnie światowej*. Biblioteka Kórnicka, <http://www.wbc.poznan.pl/Content/406116/499680.pdf> [dostęp: 31.01.2020 r.].

²² Zob. A. Dziadzio: *Władza na pograniczach monarchii habsburskiej doby konstytucyjnej wobec niechrześcijańskich mniejszości religijnych*. W: *Pogranicza w historii prawa i myśli polityczno-prawnej*. Gdańsk—Olsztyn 2017, s. 131 i nast.

²³ CDIAUL 214/1/96.

„wszelkich środków celem położenia kresu tej zbrodniczej agitacji”²⁴. W kolejnym okólniku do starostów z maja 1919 r. w sprawach paszportowych delegat wprowadził zakaz wydawania paszportów do krajów objętych wrzeniem rewolucyjnym, tj.: komunistycznych Węgier, Rosji, Niemiec i Ukrainy²⁵. Paszporty do Szwajcarii i państw ententy miały być wydawane tylko na zlecenie instytucji rządowych. Podobnie wydanie paszportu do Czech mogło nastąpić jedynie w wyjątkowych wypadkach.

Jednak za najważniejszą gwarancję utrzymania bezpieczeństwa publicznego i ładu społecznego uznał K. Gałęcki wiosną 1919 r. poprawę stanu aprowizacji, gdyż — jak raportował rządowi — „akcja ochronna ludności przed klęską głodu jest dziś alfą i omegą porządku społecznego, i to nie tylko niestety w miastach, ale i na wsi, gdzie brak niektórych artykułów żywności, jak np. tłuszczów, daje się niesłychanie we znaki”²⁶. Zaopatrzenie ludności w żywność uważał za priorytetowe zadanie swego urzędu, co wymagało m.in. bezpardonowej walki z lichwą żywnościową i towarową. Delegat koordynował także akcję pomocy finansowej dla Lwowa i Galicji wschodniej, m.in. przekazał na ten cel w pierwszych dniach kwietnia 1919 r. 26,5 miliona koron wyasygnowanych przez Ministerstwo Skarbu. W czerwcu tego roku delegat wizytował miejscowości w Galicji wschodniej, m.in. Złoczów, gdzie dowiedziawszy się o pilnych potrzebach żywnościowych mieszkańców, wezwał telegraficznie Delegaturę Ministerstwa Aproprowizacji w Krakowie o przesłanie „mąki, krup, jarzyn strączkowych i soli dla doraźnej aprowizacji 12 tysięcy osób”²⁷.

Pierwszy raport Generalnego Delegata Rządu dla Galicji dowodzi także, że K. Gałęcki starał się wywiązać z obowiązku przygotowania projektu ustawy o „złączeniu agend poszczególnych władz samorządowych i państwowych”. Wprawdzie w raporcie wyraźnie zaznaczył, że „prace te postąpiły już dość daleko, a projekt odnośnej ustawy jest już gotowy”, jednak też z pewną rezygnacją stwierdzał, że „projekt ten może mieć [...] tylko teoretyczne lub co najwyżej pomocnicze znaczenie, gdyż [...] ma owo złączenie agend być załatwione w myśl wskazówek Rządu, których jednak dotąd nie otrzymałem”. Opracowany z inicjatywy delegata projekt ustawy o tymczasowym urządzeniu administracji państwowej w b. Królestwie Galicji i Lodomerii wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim liczył 38 paragrafów.

Paragraf pierwszy ustawy postanawiał, że do czasu wprowadzenia jednolitego i stanowczego ustroju administracyjnego w całym państwie „zarząd b. Królestwa Galicji sprawować będą: a) Krajowy Rząd Ziemski w całym kraju, b) starostwa w powiatach politycznych obecnie istniejących, c) w gminach obecne zarządy”. Paragraf trzeci stwierdzał, że w miejsce Wydziału Krajowego

²⁴ CDIAUL 214/1/1.

²⁵ CDIAUL 214/1/96.

²⁶ CDIAUL 214/1/24.

²⁷ CDIAUL 214/1/11.

i namiestnictwa zostanie utworzony Krajowy Rząd Ziemski, który objąć miał wszystkie działy administracji podlegające — według obowiązujących ustaw — kompetencjom dwóch wspomnianych galicyjskich instytucji. Wyłączone spod kompetencji Krajowego Rządu Ziemskiego były te działy administracji, które objęły już odnośne ministerstwa rządowe lub w przyszłości mogły zostać im przekazane. Zwierzchnikiem Krajowego Rządu Ziemskiego miał zostać prezes względnie delegat rządu, ewentualnie jego zastępca, mianowany przez Naczelnika Państwa na wniosek Rady Ministrów. Krajowemu Rządowi Ziemskiemu miała zostać przydana Rada Przyboczna, której sposób powołania, liczbę i skład określała Rada Ministrów²⁸.

Z ogólnego przeglądu projektu nowej organizacji administracji na ziemiach dawnego Królestwa Galicji wynika, że nie był dziełem oryginalnym, lecz stanowił wyłącznie petryfikację istniejącego stanu rzeczy. Zmiana polegała głównie na tym, że scaleniu uległy dawne organy galicyjskiej władzy autonomicznej i rządowej w jeden pion administracji publicznej. Tym samym swój ustrojowy żywot miały zakończyć Wydział Krajowy i Sejm Krajowy Galicyjski. Pod auspicjami delegata został także opracowany w sierpniu 1919 r. przez dr. Rudolfa Sikorskiego, „doskonałego znawcy spraw komunalnych” — jak się wyraził o nim K. Gałęcki — całościowy „projekt ustroju administracyjnego Polski w zarysie”²⁹. Projekt ten zasługuje na szerszą uwagę i analizę, m.in. dlatego, że najnowsza literatura przedmiotu zajmująca się polską myślą prawniczą Drugiej Rzeczypospolitej nie odnotowała tego opracowania, zapewne z uwagi na powielaczową formę jego upowszechnienia³⁰.

5. Zakończenie

Utworzenie na początku marca 1919 r. urzędu Generalnego Delegata Rządu dla Galicji przez rząd I. Paderewskiego zakończyło etap prowizorium w admi-

²⁸ CDIAUL 214/1/11.

²⁹ CDIAUL 214/1/24. Rudolf Sikorski: *Projekt ustroju administracyjnego Polski (główne zasady i motyw)*. Tekst ma formę maszynopisu. Niewątpliwie, poza pracą prof. Kazimierza W. Kumanieckiego pt. *Zarys urzędzenia administracji w Polsce* (1918), projekt Sikorskiego należy do pierwszych propozycji organizacji administracji w niepodległym państwie polskim. Co więcej, K.W. Kumaniecki konsultował swe propozycje zasad ustroju administracyjnego m.in. z Sikorskim, zatem ich projekty mogły się wzajemnie nakładać. Wątek ten jednak wymaga szczegółowych badań. Zob. K.W. Kumaniecki: *Ustrój władz samorządowych na ziemiach Polski w zarysie*. Warszawa—Kraków 1921, s. 4.

³⁰ Zob. J. Kostrubiec: *Administracja ogólna w myśli prawniczej Drugiej Rzeczypospolitej*. Warszawa 2019; J. Przygodzki: *Komisje dla usprawnienia administracji publicznej w II Rzeczypospolitej*. Wrocław 2019.

nistracyjnym zarządzie była dzielnicą pozaborową, będącym pokłosiem przemian politycznych i ustrojowych pierwszych miesięcy niepodległego państwa polskiego. Tworzenie w opozycji do istniejącego ustroju administracyjnego z czasów austriackich oddolnych struktur władzy publicznej — opartych na czynniku bardziej politycznym i obywatelskim niż zawodowym — okazało się nieudanym eksperymentem, m.in. z uwagi na brak osobistych kwalifikacji i fachowego przygotowania nowej grupy urzędniczej. Powołanie jednoosobowego organu w postaci Generalnego Delegata Rządu i oddanie mu do dyspozycji aparatu urzędniczego za czasów galicyjskiej autonomii ustabilizowało stosunki administracyjne na ziemiach dawnego Królestwa Galicji i Lodomerii, wzmacniając autorytet odradzającego się państwa. Jednocześnie zaś dawny galicyjski aparat biurokratyczny przeniósł na grunt polskiego państwa paternalizm w stosunkach między władzą a obywatelem, charakterystyczny dla administracji czasów monarchicznych.

Bibliografia

- Ciągwa J.: *Dzieje i współczesność Jurgowa 1546—1996*. Kraków 1996.
- Cybulski B.: *Rada Narodowa Śląska Cieszyńskiego (1918—1920)*. Opole 1980.
- Dziadzio A.: *Władza na pograniczach monarchii habsburskiej doby konstytucyjnej wobec niechrześcijańskich mniejszości religijnych*. W: *Pogranicza w historii prawa i myśli polityczno-prawnej*. Gdańsk—Olsztyn 2017.
- Dziadzio A., Mataniak M.: *Namiestnictwo galicyjskie (1854—1914). Organizacja i zadania*. „Krakowskie Studia z Historii Państwa i Prawa” 2018, 11 (1).
- Goclon J.: *Próby reform i dokonania gabinetu Ignacego Paderewskiego w świetle protokołów posiedzeń Rady Ministrów (16 stycznia—9 grudnia 1919 r.)*. Część pierwsza. „Słupskie Studia Historyczne” 2013, nr 19.
- Goclon J.: *Rząd Jędrzeja Moraczewskiego 17 XI 1918—16 I 1919 r. (struktura, funkcjonowanie, dekrety)*. „Przegląd Nauk Historycznych” 2009, R. 8, nr 2.
- Gulczyński A.: *Ministerstwo byłej Dzielnicz Pruskiej (1919—1922)*. Poznań 1995.
- Jastrząb J.: *Raporty o antysemickich wystąpieniach w Polsce po I wojnie światowej*. Biblioteka Kórnicka, <http://www.wbc.poznan.pl/Content/406116/499680.pdf> [dostęp: 31.01.2020 r.].
- Kostrubiec J.: *Administracja ogólna w myśli prawniczej Drugiej Rzeczypospolitej*. Warszawa 2019.
- Kumaniecki K.W.: *Ustrój władz samorządowych na ziemiach Polski w zarysie*. Warszawa—Kraków 1921.
- Małecki M.: *Wydział krajowy sejmu galicyjskiego. Geneza, struktura i zakres kompetencji, następstwo prawne*. W: „Studia Galicyjskie”. T. 2. Kraków 2014.
- Mrocza L.: *Galicji rozstanie z Austrią. Zarys monograficzny*. W: „Prace Monograficzne Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie”. T. 117. Kraków 1990.

- Przeniosło M.: *Polska Komisja Likwidacyjna 1918—1919*. Kielce 2010.
- Przygodzki J.: *Komisje dla usprawnienia administracji publicznej w II Rzeczypospolitej*. Wrocław 2019.
- Szymczak D.: *Galicyjska „ambasada” w Wiedniu. Dzieje ministerstwa dla Galicji 1871—1918*. Poznań 2013.
- Winnicki Z.J.: *Rada Regencyjna Królestwa Polskiego i jej organy (1917—1918)*. Wrocław 2017.

Andrzej Dziadzio

Anfangstätigkeit des Generalregierungsdelegierten für Galizien (1919—1921)

Schlüsselwörter: Generalregierungsdelegierter für Galizien, Dr. Kazimierz Gałecki, Statthalteramt in Galizien

Zusammenfassung: Im vorliegenden Artikel werden die Gründungsumstände des Amtes des Generalregierungsdelegierten für Galizien (1919—1921), seine Stellung im politischen System sowie sein Aufgabenbereich in den ersten Monaten der Tätigkeit geschildert. Die Tatsachen über diese staatlich-administrative Institution sind im Vergleich zum Wissen über andere Strukturen der öffentlichen Verwaltung in den ersten Jahren der polnischen Staatlichkeit weniger bekannt. Die Quellenbasis für die Dissertation bilden Archivmaterialien aus Lemberg und Krakau. Die Amtstätigkeit des Generaldelegierten im Frühjahr 1919 wurde auf der Grundlage seines ersten Berichts für die Regierung wiedergegeben und mit Rundschreiben des Delegierten an die ihm untergeordneten Dienststellen ergänzt. Sie ergeben das Bild der rechtlichen Stellung des Generaldelegierten innerhalb des politischen Systems und dokumentieren die Art und Weise, wie er seine Pflichten in Bezug auf die Aufrechterhaltung von Ordnung und Sicherheit erfüllte, die den Kompetenzen des Statthalters in Galizien unter österreichischer Herrschaft entsprachen. Darüber hinaus wird im Artikel die Position des Generaldelegierten Kazimierz Gałecki im Streit um das Modell des Verwaltungssystems auf den Gebieten des ehemaligen Königreichs Galizien und Lodomerien dargestellt.

Andrzej Dziadzio

The beginnings of the General Delegate of the Government for Galicia's activity (1919—1921)

Keywords: General Delegate of the Government for Galicia, Dr. Kazimierz Gałecki, Galician Governorate

Summary: The article presents an analysis of the circumstances surrounding creation of the office of the General Delegate of the Government for Galicia (1919—1921), its position in the political system, and the range of tasks undertaken in the first months of its activity. The history of this governmental-administrative institution is not as well-known as that of other public administration structures from the beginning of Polish statehood. The sources for this study are

archival materials from Lviv and Cracow. The administrative activities of the General Delegate in the spring of 1919 were reconstructed on the basis of the first report on his activities to the government, and supplemented with circulars issued by the Delegate for his subordinate offices. They provided a picture of both legal and organisational position of the General Delegate and documented the manner in which this institution carried out the duties entrusted to it regarding preservation of order and security, which corresponded to the competences of the Governor of Galicia in Austrian times. The article also includes a discussion about the stance of General Delegate K. Galecki in the dispute over the model of administrative system in the lands of the former Kingdom of Galicia and Lodomeria.